

REMISSVAR

2018-05-18

Miljö- och Energidepartementet

Promemoria om Mer fastighetsnära insamling av förpackningsavfall och returpapper – utveckling av producentansvaren (M2018/00852/R)

Synpunkter på förslagen och materialet som finns i promemorian

Sammanfattning

Returpack Svenska AB delar målsättningen att förbättra materialåtervinningen och minska nedskräpningen i Sverige. Vi stöder den förslagna texten som förtydligar till vilket system förpackningar ska lämnas. Däremot behöver den föreslagna texten ytterligare förtydligas till att omfatta alla förpackningar som är anslutna till ett system, även de på frivillig basis.

Returpack Svenska AB anser inte att fastighetsnära insamling i sig behöver vara en avgörande förutsättning för en hög återvinning och låg nedskräpning. Returpacks långsiktiga och kontinuerliga arbete under 35 år med pantsystemet, med tillgänglighet, struktur, attityder, beteenden och ansvar visar på de många faktorer som måste samverka för att ett system ska vara framgångsrikt. Samhället bör också ha en tuffare inställning mot de som skräpar ner.

Returpack Svenska AB anser att det saknas en fullständig konsekvensbeskrivning av det förslagna systemet med mer fastighetsnära insamling, som kvantifierar miljönyttan med förslaget, och de samhällsekonomiska konsekvenserna i form av kostnader, investeringar, ombyggnationer och transporter. Kostnaderna i detta förslag kan vara svåra att förutsäga och överblicka. Därutöver kan förslaget behöva förändras som en konsekvens av EUs arbete med avfalls- och förpackningsdirektiven.

Bakgrund

Returpack Svenska AB är ansvarig för det svenska pantsystemet för burkar och flaskor av metall och plast för konsumtionsfärdig dryck. Vi driver vår verksamhet i enlighet med Förordning (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar och står under tillsyn av Statens Jordbruksverk. Företaget är ett privat bolag som ägs av aktörerna inom branschen, Sveriges Bryggerier (50%), Svensk Dagligvaruhandel (25%) och Livsmedelshandlareförbundet (25%). Vår uppgift är att aktivt leda arbetet att nå målet 90%

materialåtervinning kostnadseffektivt och med minsta möjliga miljöpåverkan. För 2017 uppnådde vi, i egen regi, en total materialåtervinning av 85,2%, ytterligare materialåtervinning sker i andra system (ex inom förpacknings- och tidningsinsamlingen). Returpack säkerställer att det material som företaget återvinner används vid tillverkningen av nya burkar och flaskor i enlighet med målsättningarna för en cirkulär ekonomi.

2.3 Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen (2011:927)

Returpack Svenska AB stöder den föreslagna texten i 24 a och b § som förtydligar till vilket system förpackningar ska lämnas, skyldigheten att lämna förpackningarna till detta system och att den föreslagna lagtexten nu även omfattar ett godkänt retursystem enligt förordningen (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar, enligt vilket Returpack verkar. Detta är ett viktigt förtydligande och klarläggande om ansvarsförhållandena. Därutöver stöder vi lagförslaget i 24 a § att den som har samlat in förpackningar har en skyldighet att lämna förpackningsavfallet till det system som det är avsett för. Detta möjliggör en bättre materialhantering och återvinning, samtidigt som statistiken om vad som samlas in och materialåtervinns därmed också förbättras.

Dock vill vi framhålla att skrivningen "retursystemet är avsett för" behöver förtydligas till att innefatta alla de förpackningar som ingår i retursystemet. Idag omfattar retursystemet dels de förpackningar som omfattas av lagtexten i förordningen (2005:220), dvs. konsumtionsfärdig dryck, dels omfattar retursystemet även förpackningar som har anslutits till retursystemet på frivillig basis, idag saft och juice, som idag har ett undantag i lagstiftningen. Producenter, handel, konsumenter, verk och myndigheter, politiker och miljöorganisationer har efterfrågat att fler produkter ska kunna ingå i retursystemet med pant då detta system skapar miljövinster genom en högre återtagning och bättre materialåtervinning. Jordbruksverket har även i sin remiss från 2016 föreslagit just en sådan utvidgning. Returpack har för avsikt att i den mån det är efterfrågat och tekniskt möjligt att tillåta ytterligare förpackningar i retursystemet, till en allt större nytta för miljön. Det är därför viktigt att även dessa frivilligt anslutna förpackningar omfattas av det retursystem till vilket de är anslutna och inte ska tvingas att samlas in av ett annat system.

3.6 Pågående revideringar av EU-direktiv på avfallsområdet

Inom EU pågår för närvarande en revidering av avfallsdirektivet och förpackningsdirektivet. Precis som skrivs i promemorian går det därmed inte att göra en analys av hur de föreslagna förändringarna förhåller sig till kommande krav i direktiven. Detta för med sig en rättsosäkerhet och en omöjlighet att överblicka och bedöma de ekonomiska och övriga konsekvenserna av förslagen, då de ytterligare kan behöva anpassas efter de nya direktiven. Returpack Svenska AB anser därför att det vore klokt att avvakta de nya direktiven för att då kunna skapa långsiktigt hållbara regler, kunna överblicka de ekonomiska och övriga konsekvenserna samt undvika att förslagen till förändringar behöver revideras med ytterligare osäkerhet och merkostnader som följd.

4.7 Nedskräpning

Nedskräpning är ett problem i det offentliga rummet. Det är till stor del dock en fråga om attityder och beteenden, både hos individer och olika samhällsfunktioner, samt synen på ansvar, ansvaret hos individen men även de som tillhandahåller insamling och i städning av skräp och avfall. Det är inte tillverkarna och producenterna som egentligen står för nedskräpningen, det är de individer som efter förbrukning lämnar avfall på "fel" ställe och de organisationer/funktioner som inte upprätthåller en tillräckligt god service att ta hand om och forsla bort det avfall som samlats in.

Returpack Svenska AB arbetar mycket aktivt med nedskräpningsfrågan, genom investeringar i tillgänglighet och insamling av de förpackningar som ingår i det svenska pantsystemet på ställen där många människor vistas, genom utbildning och kunskap om pantsystemet och nedskräpning och genom stöd till organisationer och föreningar som ägnar sig åt skräpplockning och insamling av pantförpackningar. Vi finns med våra insamlingskärl och igloos på semesteranläggningar, campingar, i fjällvärlden, idrottsplatser och anläggningar, vid festivaler och andra evenemang där vi ofta själva ordnar och ansvarar för egen insamling. Tillsammans med organisationer som Svenska Sjöreddningssällskapet och Skärgårdsstiftelsen möjliggör vi ytterligare insamling i den svenska skärgården. Vi har ett omfattande samarbete med förskola och skola och ideella föreningar för att utbilda och informera om pant och nedskräpning inklusive vår populära tävling Pantresan. Returpack är tillsammans med Naturvårdsverket stiftare av Håll Sverige Rent vars viktiga verksamhet vi stöder med årliga verksamhetsbidrag. Vi genomför även städningar ihop med Städa Sverige, inom ramen för vårt samarbete #städamera, med bl. a. speciellt fokus på städning av stränder, sjöar och andra vattendrag

I detta sammanhang vill Returpack Svenska AB därför framhålla att nedskräpning i form av förpackningsavfall, huvudsakligen rör förpackningar som inte ingår i det svenska retursystemet. Vårt aktiva arbete med insamling, kunskap och nedskräpning har gett som resultat ett positivt beteende och attityd till retursystemet, som tillsammans med värdet av panten har skapat positiva incitament för pantning, men som också innebär att även om en förpackning ej direkt lämnas tillbaka till retursystemet finns det andra aktörer som plockar upp och samlar in flaskor och burkar för att kunna erhålla panten i retur. De skräpmätningar som Håll Sverige Rent genomfört visar också att pantflaskor och pantburkar inte är de mest förekommande förpackningarna som påträffas som skräp.

Undersökningar gjorda av Håll Sverige Rent och Konsumentföreningen Stockholm visar att kunskapen kring de lagar och förordningar som rör individens ansvar gällande nedskräpning, utsortering av förpackningar och avfall, är mycket låg. 90% är inte medvetna att de har en laglig skyldighet att sortera ut förpackningar, de som gör det, gör det främst av en egen drivkraft kring hållbarhet och att värna miljön. Samhällets attityd och sanktioner gentemot nedskräpning är svag. Även om nedskräpning är förbjudet, döms det knappt ut några skräpböter, fimpas, som är det absolut vanligaste skräpet, är undantagna från skräpboten, städning och

tömning av papperskorgar och sopkärl i det offentliga rummet kan ha blivit en lågprioriterad budgetfråga. Attityder, bristen på information och kunskap, dålig efterlevnad och beivrande av lagöverträdelser och otydliga ansvarsförhållanden är samtliga faktorer som leder till nedskräpning i det offentliga rummet. Det blir alltid någon annans ansvar.

5.2 Förtydligande av kraven på de tillståndspliktiga insamlingssystemen

Returpack Svenska AB har sedan 1984 framgångsrikt byggt upp det svenska retursystemet med pant för flaskor och burkar. Det var tillverkarna tillsammans med handeln och förpackningsindustrin som skapade världens första pantsystem för dessa typer av förpackningar, ett system som är en föregångare och har stått som modell för liknande pantsystem som sedermera har startats i andra länder runt om i världen. Systemet bygger på en pant som skapar incitament att lämna tillbaka förpackningen, en infrastruktur med tillgänglighet och enkelhet som möjliggör ett enkelt återlämnande av förpackningarna, men även en effektiv och hållbar hantering och omhändertagande av de inlämnade förpackningarna, samt ett säkerställande att de insamlade förpackningarna hanteras och bearbetas så att de till 100% kan materialåtervinnas. Men framför allt bygger systemet på ett förtroende, ett förtroende, en vilja och kunskap hos konsumenten att dessa förpackningar ska återlämnas till retursystemet till nytta för miljö, återvinning och hållbarhet. Inget retur- eller återvinningsystem kan fungera och bli framgångsrikt utan detta förtroende och denna vilja hos konsumenten att "göra rätt".

För Returpack Svenska AB är detta ett resultat av ett långsiktigt arbete som nu har pågått i 35 år, ett arbete som har lett till förbättrad tillgänglighet och enkelhet för konsumenterna, ett förbättrat omhändertagande och materialåtervinning av förpackningarna, en ökad återvinning samt ett omfattande arbete från Returpack Svenska ABs sida att påverka attityder, beteenden och ansvarstagande hos de som ska lämna tillbaka förpackningarna. Returpack Svenska AB har idag omkring 13 000 samarbetspartners som tar emot pantförpackningar, 95% av den insamlade volymen sker genom de ca 3.100 butiker i dagligvaruhandeln som är anslutna till systemet och betalar ut pant. Vid sidan av dagligvaruhandeln är det allt från frivilliga föreningar, semesteranläggningar, festivaler till flygplatser och kommunala återvinningscentraler (ÅVC). Genom utbildning, information, PR, reklam, media och sponsring når vi ut till våra partners men framför allt till konsumenterna som är de som till sist ska återlämna förpackningarna. Returpacks varumärke Pantamera tillhör de mest välkända varumärkena i Sverige och 99% av befolkningen i Sverige uppger i undersökningar att de "pantar". Detta är resultatet av ett långsiktigt och kontinuerligt arbete med attityder, beteenden och ansvar.

Returpack Svenska AB vill därför framhålla att det finns en mängd faktorer som tillsammans bidrar till att uppnå en hög återvinningsgrad. Fastighetsnära insamling skulle kunna vara en av dem, men är knappast avgörande. Den eventuella nyttan måste vägas mot den samlade miljö- och samhällsnyttan och de investeringar och kostnader som krävs för att bedriva systemet. Returpacks långsiktiga och kontinuerliga

arbete med attityder kring pantning, information, tillgänglighet, enkelhet, åtgärder för att förbättra återvinningen och att göra systemet mer attraktivt har gett resultat, vi har en av de högsta återvinningsprocenterna i världen. Systemet bygger på en bostadsnära insamling, där konsumenten/pantaren tar förpackningarna till samlingsställen, vilket visat sig fungera bra och vara framgångsrikt. Vi kan däremot se att i områden som redan har fastighetsnära insamling, där är pantningen lägre. Enkelheten kan i dessa fall leda till att konsumenten/pantaren då inte gör sin utsortering och lämnar förpackningen i det system som det är avsett för. En konsekvens blir då att detta därmed leder till en lägre återvinning av pantförpackningar inom pantsystemet, och för med sig ytterligare kostsam och energiförbrukande materialsortering, sämre materialkvalitet och transporter av förpackningar mellan olika system.

Returpack Svenska AB anser att därför det saknas en fullständig konsekvensbeskrivning av det föreslagna systemet med fastighetsnära insamling, som innefattar de förändringar som förutses i återvinningsgrad både gällande insamlingsystemen och retursystemet, miljönyttan med förslaget, men även ekonomiska konsekvenser i form av kostnader, investeringar, ombyggnationer och transporter.

5.6 Avfallsinnehavares utsorteringskrav

Returpack Svenska AB vill återigen framhålla att skrivningen "retursystemet är avsett för" behöver förtydligas till att innefatta alla de förpackningar som ingår i och samlas in av retursystemet, som också anges i skälen för promemorians förslag. Idag omfattar retursystemet dels de förpackningar som omfattas av lagtexten i förordningen (2005:220), dvs konsumtionsfärdig dryck, dels omfattar retursystemet även förpackningar som har anslutits till retursystemet på frivillig basis, idag saft och juice, som idag har ett undantag i lagstiftningen. Producenter, handel, konsumenter, myndigheter, politiker och miljöorganisationer har efterfrågat att fler produkter ska kunna ingå i retursystemet med pant då detta system skapar miljövinster genom en högre återtagning och bättre materialåtervinning. Jordbruksverket har även i sin remiss från 2016 föreslagit just en sådan utvidgning. Returpack har för avsikt att i den mån det är efterfrågat och tekniskt möjligt att tillåta ytterligare förpackningar i retursystemet, till en allt större nytta för miljön. Det är därför viktigt att även dessa frivilligt anslutna förpackningar omfattas av det retursystem till vilket det är anslutet och inte ska tvingas att samlas in av ett annat system.

8.1 Skyldighet för producenter att lämna uppgifter

Returpack Svenska AB anser att retursystemet, enligt förordningen (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar, är bäst lämpat att rapportera både försäljning och återvinning till Naturvårdsverket i enlighet med dagens system. Det finns redan väl fungerande rutiner för denna rapportering, som är helt nödvändig för att ha kontroll på pant och avgifter mellan alla aktörer inom det svenska pantsystemet. Den föreslagna skyldigheten för producenter att rapportera enligt 58§ i förslaget verkar vända sig till aktörer inom de tillståndspliktiga insamlingsystemen, men då retursystemet enligt 13§ ej längre är undantagen denna § kan det tolkas att den även gäller retursystemet. En sådan ordning skulle leda

till dubbel administration och kontroll både hos producenterna och Returpack, utan någon ytterligare nytta i form av bättre rapportering.

13 Konsekvenser

Returpack Svenska AB anser att det saknas en fullständig konsekvensbeskrivning av det förslagna systemet med mer fastighetsnära insamling, som kvantifierar de förändringar (förbättringar) som förutses i återvinningsgrad i de existerande insamlingssystemen, konsekvenser för retursystemet för plastflaskor och metallburkar (pantssystemet), miljönyttan med förslaget, och de samhällsekonomiska konsekvenserna i form av investeringar, kostnader ombyggnationer och transporter. Kostnaderna i detta förslag kan vara svåra att förutsäga och överblicka. Därutöver kan förslaget, som tidigare framhållits, behöva förändras som en konsekvens av EUs arbete med avfalls- och förpackningsdirektiven.

Slutkommentar

Returpack Svenska AB delar självklart målsättningen att förbättra materialåtervinningen och minska nedskräpningen i Sverige. Detta har vi arbetat för i 35 år genom retursystemet för plastflaskor och metallburkar, men även genom vårt engagemang i organisationer som Håll Sverige Rent, där Returpack tillsammans med Naturvårdsverket är instiftare, och Städa Sverige och andra organisationer. Retursystemets framgång bygger på långsiktigt och kontinuerligt arbete, där alla tar sin del av ansvaret. Vi har visat att det är möjligt. Systemet erbjuder nu anslutning på frivillig basis för förpackningar för saft och juice och vår ambition är att utveckla systemet vidare där det är efterfrågat och tekniskt möjligt och försvarbart. Jordbruksverket föreslog i remiss redan 2016 ytterligare utvidgning av systemet, vi väntar fortfarande på den lagstiftning som kan göra detta möjligt till nytta för återvinningen, miljön och nedskräpningen.

För Returpack Svenska AB

Bengt Lagerman

Verkställande Direktör

